

José i »Carmen» och Tonio i »Regementets dotter». Vid konung Oscar II:s regeringsjubileum den 18 sept. 1897 erhöi han medaljen »Litteris et artibus».

Gift med *Signe Weydenhain*.

Jean Rudolf Sellman. *K. T.:*ne 1 sept. 1881—30 juni 1888. *K. Op. gästspel:* 17 april—31 maj 1889, 5 ggr; *fast engagement:* 1 juni 1889—30 juni 1890.

Född i Stockholm den 8 jan. 1841. Debuterade å Kungl. Stora Teatern den 26 april 1875 som *Max* i »Friskyttan» och den 10 nov. s. å. som *Masaniello* i »Den stumma». Engagerad vid Kristiana Teaters operaafdelning spelåret 1876—1877, vid Mindre Teatern (Hammerska) i Stockholm 1880—1881. Då han den 1 sept. 1881 tilltrådde sitt engagement vid Kungl. Teatrarna blef hans första roll därstädes *Vasco di Gama* i »Afrikanskan». Bland hans öfriga roller å Kungl. Teatrarnes lyriska scen må anföras *Ernani*, *Rienzi*, *Tannhäuser* och *Eleazar* i »Judinnan». Sommaren 1890 upptrådde han som gäst på Djurgårdsteatern som *Grenicheux* i Planquettes operett »Corneilles klockor». Han har sedermera under följd af år varit kamrerare vid Svenska Teatern, hvilken befattning han fortfarande (1918) innehar. — Gift: 1. med *Edla Rosalie Amanda Seymer*, 2. med *Lotten Funck* (född 1865, död 1911).

Frans Albion Victor Örtengren. *K. T.:*ne 1 sept. 1881—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1898. *Dr. T.* 1 juli 1898—30 juni 1907. *K. Dr. T.* (den nya) från 1 juli 1907.

Född i Torsåker i Gefleborgs län den 29 nov. 1854 (föräldrar: kaptenen vid Helsingeregemente *Sven Reinhold Örtengren* och *Selma Lovisa Hedlund*). Student i Gefle 1873 blef han samma år e. o. kammarskrifvare i tullverket. Hans håg stod emellertid till scenen, och sedan han under åren 1875—1877 idkat teaterstudier för fru Bertha Tammelin och balettmåstaren Sigurd Lund (och äfven varit elev vid musikkonservatoriet violoncellspel under år 1877) engagerades han hösten 1877 utan debut på fru Tammelins rekommendation af fru Louise Stjernström vid Nya Teatern. Hans första roll där blef *Adam Swinney* i Heinrich Laubes »Ståthållaren i Bengalen», och han fick af kritiken erkännande för »god uppfattning och en sä-

kerhet som icke lät åskådaren ana debutanten». Hans första större roll på denna scen blef emellertid *Erasmus Montanus* i Holbergs komedi. Äfven må från denna period framhållas hans *Filippo* i François Coppées komedi »Instrumentmakaren i Cremona». Efter en treårig anställning vid Nya Teatern öfvergick han hösten 1880 till Emil Hillbergs nya teaterföretag i Göteborg. När detta upphörde kom Örtengren tillbaka till Stockholm, där han fick debutera å Kungl. Stora Teatern den 25 maj 1881 som *Knut Algotson* i »Bröllopet på Ulfåsa», hvar efter han från hösten s. å. blef engagerad med aktörskontrakt. Han har sedermera alltjämnt varit fästad vid den kungliga teaterinstitutionen. Bland hans många roller må nämnas bl. a. *Tartuffe*, *Briquet* i »Nya garnisonen», *Napoleon* i »Madame Sans-Gêne», *Gregers Werle* och *Werle d. ä.* i »Vildanden», *Antonio* och *Shylock* i »Köpmannen i Venedig», *Angus* i »Under Stuarts fana», *Pastor Manders* i »Gengångare», *Gloster* i »Kung Lear», *Peleaz* i »En kritikers debut», *Castelnovo* i »Järn och blod», *Krasinsky* i »Profpielen», *Mikkelsen* i »Lynggaard & Co.», *Hertig Alba* i »Egmont», *Ludvig XI* i »Gringoire», *Uriel* i »Uriel Acosta», *Claudius* i »Hamlet» och *Pierre Huët* i »Fregattkaptenen».

Under spelåren 1892—1893 och 1898—1904 var Albion Örtengren föreståndare för Dramatiska Teaterns elevskola, och spelåren 1892—1897 och från 1898 har han varit lärare vid densamma, såväl i scenisk framställningskonst som i deklamation och diktion. Den 1 dec. 1895 erhöll han medaljen »Litteris et artibus» och blef riddare af Vasaorden den 6 juni 1918.

Gift i Stockholm den 16 nov. 1884 med sin kusin, *Selma Maria Örtengren* (född 1857, dotter af förvaltaren Carl Henrik Örtengren, Korså bruk, Dalarne, och Charlotta Runer).

Augusta Charlotta Ohrström sedan Fru Renard. *K. T. ne* 1 juli 1881—30 juni 1885. *Gästspel* 26 okt. 1883 och 15 sept. 1884.

Född i Göteborg den 16 febr. 1856 (dotter af handelsbokhållaren *F. D. Ohrström* och *Christina Charlotta Lundgren*). Redan tidigt röjdes hos henne musikaliska anlag, och hon var icke mer än elfva år då hon med framgång uppträdde på en offentlig konsert. Hennes föräldrar beslöto därför att hon

skulle utbildas till sängerska, och sedan hon åtnjutit förberedande musikalisk undervisning, skickades hon vid femton års ålder till Stockholm för att vid sina studier vägledas af den då sjuttioårige hofsångaren Berg och därefter af fru Stenhammar. Efter att med framgång ha låtit höra sig på konserter, och sedan hon 1880 debuterat å Nya Teatern (Josephson och Holmquist), blef hon engagerad vid operascenen, där hon uppträdde som *Azucena* i »Trubaduren», *Fru Page* i »Muntra fruarna», *Bergadrottningen* i »Den bergtagna», *Zinka* i »Karpaternas ros» och *Martha* i »Mefistofeles» (som hon utförde redan vid denna operas första uppförande den 26 febr. 1883).

Efter sin afgang från den svenska operascenen begaf hon sig till Paris, där hon ytterligare utbildade sig för den berömda operasångerskan madame Rosina Laborde, som icke blott vägledde hennes studier, utan äfven införde henne i de förnämsta musikaliska kretsar och sammanförde henne med Paris' mest framstående kompositörer, såsom Gounod (för hvilken hon hade förmånen att få instudera Margaretas parti), Massenet, Rubinstein m. fl. Samtidigt uppträdde hon med stor framgång på många bemärkta konserter i Paris och andra platser i Frankrike. Hon företog därefter en längre konsertturné i Amerika, där hon i staden Omaha i Nebraska den 2 febr. 1893 gifte sig med impressarien *F. O. Renard*. I Amerika stadfästade hon ytterligare sitt rykte som en mycket framstående sängerska.

Ignatz Wahrnuth. *K. T:ne* 1 sept. 1881—30 juni 1882.

Tenorsångare från Wien. Uppträdde endast några få gånger och i följande roller: *Maurico* i »Trubaduren», *Faust* i »Faust» och *Arnold* i »Wilhelm Tell»; det sistnämnda partiet sjöng han på svenska. Något synnerligt erkännande vann han ej.

Axel Wilhelm Collin. *K. St. T. debut* 25 april 1882; *K. Dr. T. debut* 30 maj 1882.

Född i Stockholm den 20 juli 1849 (son af tekniske fabrikskören *Gustaf Wilhelm Collin*). Sedan han genomgått Katarina elementarskola var han någon tid landtmäterielev, hvarefter

han kom till Kungl. Teatrarnes elevskola, där han åtnjöt undervisning under åren 1868—1870. Sedermera var han anställd vid Johan Fredrik Lundgréns och Frans Ferdinand Novanders resp. sällskap, debuterade på Södra Teatern den 14 april 1874 som *Axel Wapensköld* i Johan Jolins »En komedi», var därefter engagerad hos Carl Otto Lindmark, hos Stjärnström vid Nya Teatern (1875—1876) och hos Ringnér vid Nya Teatern i Göteborg. Efter att sedan ha debuterat på Kungl. Stora Teatern den 25 april 1882 som *Mercutio* i »Romeo och Julia» samt på Kungl. Dramatiska Teatern den 30 maj s. å. som *Alexis* i »Kusinerna», fick han från hösten 1882 engagement hos Josephson och Holmquist. Jämte August Warberg och August Falck var han under spelåret 1887—1888 direktör för Nya Teatern i Stockholm och spelåren 1889—1902 var han föreståndare för eget sällskap i landsorten. Bland hans roller af olika slag må nämnas: *Shylock* i »Köpmannen i Venedig», *Petruccio* i »Så tuktas en argbigga», *Tartuffe*, *Winkler* i »Guld och gröna skogar», *Jago* i »Othello», *Göran Pehrsson* i »Erik den fjortonde» m. fl. — Gift första gången med skådespelerskan fru *Helena Sofia Hellberg*, född *Hjerton* (död 24 nov. 1899), andra gången i London den 24 juni 1906 med *Ella Janzon*.

Wilhelm Jacobson. *K. St. T. debut* 3 maj 1882.

Född i Stockholm den 2 juli 1846. Inskrefs som »profelev» vid Kungl. Teatern hösten 1865, ordinarie elev 1 okt. 1866—30 juni 1868, hvarvid han studerade sång för hofsångaren Isak Berg. Fick därefter anställning vid Josephson och Ahlgrenssons italienska operasällskap på Mindre Teatern 1868—1869, och hos Zetterholm vid Södra Teatern 1869—1873, hvarunder han studerade sång för Fritz Ahlberg; var sedan vid Ladugårdslandsteatern 1873—1874 och därefter hos Edvard Stjärnström vid Nya Teatern från denna teaters invigning i januari 1875 till 1880. Följande år studerade han sång i Paris, hvarefter han den 3 maj 1882 debuterade på vår operascen som *Escamillo* i »Carmen», men debuten kom af någon anledning ej att föranleda till fast anställning — antagligen emedan han föredrog att taga engagement vid Tivolioperan i Kristiania, där han under spelåret 1882—1883 verkade både som sångare och regissör. Sedan ägnade han sig åt skulpturen,

för hvilken konstart han äfven hade anlag. Han afled i Stockholm den 19 jan. 1886. — Jacobson hade ett ganska fördelaktigt teaterutseende, en omfångsrik basröst och god dramatisk begåfning, hvarigenom han också med framgång kunde utföra talroller.

Hans Erik Andersson Fahlbeck. *K. T:ne* 1 juli 1882—1886.

Född i Ölme i Värmland den 1 aug. 1842 (föräldrarna voro landtbrukaren *Anders Eriksson Fahlbeck* och *Hanna Charlotta Carlsson*). Elev vid Kungl. Teatern 1 juli 1862—30 juni 1866, hvarefter han reste till Amerika, där han i Chicago bildade det s. k. »Svenska dramatiska sällskapet», för hvilket han stod i spetsen i två år, hvarvid han bl. a. uppträdde i sådana roller som *Erik den fjortonde* i Börjessons skådespel och *Engelbrekt* i »Engelbrekt och hans dalkarlar» — hvaraf synes att det svensko-amerikanska sällskapet hade en ganska storslagen repertoar. År 1871 kom han tillbaka till Sverige och tog då anställning vid Axel Bosins och Knut Tivanders teatersällskap med hvilket han under tre år uppträdde på teatrarna i Sverige, Norge och Finland. Från hösten 1874 var han anställd vid Nya Teatern i Göteborg, hvilken han sedermera under olika teaterledare tillhörde till 1882, då han blef engagerad vid Kungl. Teaternes dramatiska scen. Begåfvad med ett för scenen särdeles lyckligt yttre, en ståtlig figur och en god talorgan, förstod han därjämte att gifva karaktär åt sina olika skapelser och lyckades bäst inom det högre skådespelet. Bland de mera framstående roller han utförde på de kungliga teatrarne må nämnas: *Calligula* i »Fåktaren från Ravenna», *Ludvig den elfte* i »Gringoire», *Kristian den andre* i Herman Säterbergs skådespel »Ur förtryckets natt», *Peter Stockman* i »En folkets fiende», *Månsen* i »De ungas förbund», *Claudius* i »Hamlet», och *Antonio* i »Köpmannen i Venedig». Hans sista uppträdande ägde rum å Kungl. Dramatiska Teatern den 24 jan. 1886 som *Molvig* i »Vildanden». Han afled i Stockholm den 7 febr. samma år.

Emilia Mathilda Lundberg. *K. T:ne* 1 juli 1882—30 juni 1883.

Född i Stockholm den 20 jan. 1858 (dotter af målaremästaren *Erik Anton Lundberg* och *Emilia Maria Charlotta Andersson*).

Efter att hafva erhållit en värdad uppfostran reste hon, knappast mer än aderton år gammal, hösten 1876 till Italien, där hon så hastigt utbildade sig i språket att hon redan i januari följande året hade skrivit ett italienskt skådespel »Amore ed onore» (Kärlek och heder), som hon till och med lyckades få uppfördt på en af Milanos scener, Teatro Fossati, och i hvilket stycke hon själf spelade en ung utländska, som en kort tid hade vistats i Italien och som talade italienska. Den lindriga brytningen i den unga svenskans uttal ökade därför illusionen i väsentlig grad, och hon rönt afgang både som författarinna och som skådespelerska. Återkommen till Sverige ägnade hon sig under några år åt scenen. Hon var någon tid vid elevskolan, dock aldrig som ordinarie elev, och den 23 maj 1881 fick hon debutera som *Frun* i »För nervösa fruar» och den 30 maj 1882 som *Agnes* i »Kusinerna». Hon var sedan engagerad under ett år, men uppträdde ej i någon egentlig roll, hvarefter hon afgick från scenen för att uteslutande ägna sig åt författarskap. Hon skref det ena utkastet efter det andra, men hade svårt att fullfölja sina påbörjade arbeten. Ett historiskt skådespel »Frihetsvännerna», behandlande Anjalaförbundet och Gustaf den tredjes finska krig, utkom på trycket 1882. Det följdes af skådespelet »Väninnor» (1883), hvilket, efter att ha blifvit antaget och repeteradt på Dramatiska Teatern, återlämnades till författarinnan, hvarefter det uppfördes af Josephson och Holmquist på Nya Teatern. Proverbet »Förlåt mig!», som uppfördes på Dramatiska Teatern, torde få anses som hennes mest lyckade dramatiska arbete. Hon afled endast 29 år gammal, å Sabbatsbergs sjukhus den 6 juni 1889.

Johannes Finne Brun. K. Dr. T. 6—29 sept. 1882, 18 ggr.

Född i Vårdalen i Norge den 10 mars 1832, son af godsägaren, kandidat *Brun* och dennes hustru, född *Olberg*. Redan vid sju års ålder kom han till Bergen, dit modern flyttat sedan hon ingått nytt äktenskap efter sin förste mans död. Hans anlag för teckning förskaffade honom vid unga år plats hos en litograf därstädes, men lusten för scenen började redan vakna hos honom, och tillsammans med några andra unga personer upprättade han en amatörteater, där hans första

roll antagligen var Jeppe, som sedermera blef en af hans triumfroller. Emellertid hade han väl knappast tänkt att på allvar ägna sig åt scenen, förrän Ole Bull 1849 kom till Bergen och där öppnade »Norges förste nationale scene». Johannes Brun anmälde sig, blef antagen och fick debutera den 2 jan. 1850 som *Henrik* i Holbergs »Den Vægelsindedede». Redan vid detta sitt första uppträdande väckte han det lifligaste bifall, och den position han sålunda redan från början förvärfvat, befäste han ytterligare under de sju år han verkade vid Bergens scen. Populariteten följde honom oförminskad till Kristiania Teater, där han uppträdde första gången den 21 april 1857 och hvilken han allt sedan oafbrutet tillhörde till sin död. På denna scen uppträdde han i närmare 400 roller, de flesta bland dem af stor betydighet. Bland hans bästa skapelser räknas *Jeppe* i »*Jeppe på Berget*», *Per Degn* i »*Erasmus Montanus*», *Jakob von Tyboe*, *Argan* i »*Den inbillade sjuke*», *Jourdain* i »*Borgaren adelsman*», *Michel Perrin*, *Daniel Hejre* i »*De ungas förbund*», *Jacobsen* i »*En fallit*» (Ett handelshus), *Tanne* i »*Hun skal debutere*» (samma roll som *Gaspard* i »*Debutanten och hennes far*»), *Blandinet* i »*De små fåglarna*» m. fl.

Till Stockholm kom han första gången i september 1878 och uppträdde sexton gånger å Nya Teatern som *Tanne*, *Michel Perrin* och *Jeppe*; isynnerhet i de båda sistnämnda af dessa roller framkallade han en formlig entusiasm hos Stockholms publik. Hösten 1881 uppträdde han ånyo på Nya Teatern, denna gång som *Jeppe*, *Michel Perrin* och *Jacobsen* i »*Ett handelshus*». Vid hans gästspel på Kungl. Dramatiska Teatern i september 1882 fick publiken se honom som *Daniel Hejre* (6 ggr), *Blandinet* (5 ggr) och *Michel Perrin* (7 ggr).

Johannes Brun var ovedersägligen den störste skådespelare som Norge har frambragt. Hans spel utmärkte sig genom en oförlikneligt komisk glans. Hos honom var den festligt sprudlande humorn förenad med en djup, ofta rörande känslfullhet, som kunde bringa åskådarne att gråta och skratta på en gång. Ehuru han var en genialiskt uppfinningsrik improvisatör, utarbetade han sina roller med den största omsorg, och han höll alltid fast vid karaktären, hur ofta han än framställde den. Johannes Brun var den förste norske skådespelare som utmärktes med S:t Olavs Orden. Han afled i Kristiania den

7 mars 1890. Hans begrafning blef en allmän sorgehögtid, och genom subskription åstadkoms ett legat med hans namn, till understöd åt behöfvande skådespelare. Hans staty, modellerad af Bergslien 1895, restes 1902 utanför Nationalteatret i Kristiania.

Vendela Linnea Elisabet Andersson, sedan Fru Sörensen. *K. T. ne gästspel* 11 sept. 1882—20 maj 1883, 21 ggr; *fast anställning* 1 juli 1883—30 juni 1887; *gästspel* 14 mars—16 maj 1888, 11 ggr. *K. Op.* 20 febr.—14 apr. 1893, 11 ggr.

Född i Halmstad den 19 nov. 1860. Hennes fader, som var musiker, dog tidigt och efterlämnade hustru och barn i små omständigheter. En i Helsingborg bosatt väninna till hennes mor åtog sig emellertid dottern Vendelas uppfostran. Här, i hennes nya hem, väcktes snart uppmärksamheten på hennes ovanliga musikaliska begåfning, och hon utbildades nu så hastigt att man ansåg att hon som »underbarn» kunde låta höra sig offentligt. En konsertturné arrangerades, hvarvid den lilla sängerskan uppträdde jämte en med henne jämnårig violinist. Konsertresan utsträcktes äfven till Stockholm, där konstnärstriumferna emellertid togo en ända, då några familjer där, hvilka intresserade sig för den älskliga, begåfvade sängerskan, finga moderns tillstånd att taga hennes uppfostran om hand. Hon intogs nu i en af hufvudstadens skolor och genomgick sedan en ansedd flickskola i Kalmar. Den musik hon där fick idka var hufvudsakligen pianospel; röstens utbildning fick tills vidare sparas. Efter skoltidens slut återkom hon till Stockholm 1877, och nu började sängstudierna på allvar under Isidor Dannströms ledning, såsom förut var bestämdt, och samtidigt tog hon för Signe Hebbe lektioner i plastik. På scenen gjorde Vendela Andersson sin första, lyckade debut den 28 nov. 1878 på Nya (s. m. Stora) Teatern i Göteborg som *Smeraldina* i Dannströms operett »Crispinos giftermål» och den 17 dec. s. å. som *Serpolette* i »Corneilles klockor», hvarefter hon erhöi fast engagement, hvarvid hon bl. a. uppträdde som *Adèle* i »Svarta dominon», men stannade ej längre där än till spelårets slut, utan återvände till Stockholm. Hon återtog nu sina sängstudier för Dannström, hvarmed hon fortsatte till februari 1880, då hon uppträdde på Nya

Teatern (under Josephson och Holmquists första spelår) som *Adèle* i »Svarta dominon» och sedan i titelrollen i Lecocqs operett »Madame Angots dotter». Under återstoden af spelåret uppträdde hon med framgång i flere operetter och mindre operor.

Med Dannström och hans fru, af hvilka hon alltid omhulldats med mycken vänskap, fick hon vintern 1881—1882 rekrea sig på en resa till Nizza och väckte både där och i Paris å några konserter uppmärksamhet som sångerska. Efter hemkomsten till Stockholm började hon ett gästspel å Kungl. Stora Teatern i september 1882, då hon först uppträdde som *Neméa* i »Konung för en dag» och följande år som *Cherubin* och *Mignon*. Efter att 1883 ha erhållit fast anställning vid operascenen sjöng hon under de närmast följande åren *Drottningen* i »Hugenotterna», *Madelaine* i »Postiljonen från Longjumeau», *Henriette* i »Muraren», *Siebel* i »Faust», *Rosina* i »Barberaren i Sevilla», *Lady Harriet* i »Martha», *Juana* i »Spanska studenter», *Marie* i »Regementets dotter», *Violetta* i »Den vilseförda», *Adèle* i »Svarta dominon» samt *Zephyrine* i »Diamantkorset» och *Virginie* i »Paul och Virginie», i hvilka båda sistnämnda roller hon uppträdde vid dessa operors första uppförande härstädes. Våren 1888 och våren 1893 uppträdde hon under några månader som gäst. Efter hennes sista uppträdande, den 14 april 1893 fick hon af konung Oscar mottaga medaljen »Litteris et artibus».

Vendela Andersson hade ej någon stor röst, men den utmärkte sig alltid för en betydande renhet och klarhet. Hon hade ett musikaliskt och känsligt föredrag och hennes koloratur vittnade om erkännansvärda studier.

Den 19 maj 1888 gifte hon sig med tandläkaren i Köpenhamn *Sophus Sörensen* (död 1899); efter dennes död ingick hon 1901 äktenskap med hans brorson, bankmannen *Fredrik Sörensen* i Filadelfia (hvilken sedermera flyttade till Sverige och dog som kamrerare i Skandinaviska Kredit Aktiebolaget i Göteborg den 18 maj 1914).

Hilma Maria Eleonora Bruno, född Schagerlund. *K. T.:* ne 1 okt. 1882—30 juni 1883.

Född i Stockholm den 31 jan. 1856 (dotter af muraren *Carl Gustaf Schagerlund* och *Christina Maria Engholm*). Redan

som barn kom hon till balettmästaren Anders Selinders elevteater, där hon väckte uppseende för sitt behagliga utförande af titelrollen i »Pariserpojken». Hösten 1871 kom hon till det af Axel Bosin och Knut Tivander bildade sällskap, som hade invigt den s. k. Alhambra teatern å Djurgården (sedermera Victoriateatern i Tivoli, därefter benämnd Kristallsalongen), och som äfven reste i landsorten; där stannade hon i två år. Den 16 juli 1873 ingick hon äktenskap med skådespelaren *Carl Ernst Bruno* (född i Uddevalla den 18 juni 1852, och sedan han afgått från scenen, cigarrhandlande i Helsingfors, där han afled den 19 febr. 1904), och jämte honom var hon sedan engagerad hos Frithjof Carlberg, som med sitt sällskap spelade dels å Södra Teatern, dels i landsorten samt hos Carl Otto Lindmark, hvarefter hon spelade 1876—1878 var anställd vid Mindre Teatern i Stockholm, som då innehades af Berndt och Warberg. Spelåret 1878—1879 var hon engagerad vid Nya (s. m. Stora) Teatern i Göteborg (uuder Ringnér) och 1879—1882 hos Haqvinius och Bergström vid Södra Teatern, där hon isynnerhet gjorde sig bemärkt för sitt älskliga återgifvande af *Cypriennes* roll i Sardous komedi »Låt oss skiljas!» hvilket och bidrog till att hon blef engagerad vid den kungliga scenen, där hon dock kvarstod endast ett spelår. Sedan för hon till Helsingfors, vid hvars svenska teater hon var anställd från 1885 till våren 1896. Här, liksom förut i Stockholm, blef hon genast publikens förklarade gunstling, och då hon den 13 april 1896 som *Niobe* i lustspelet med detta namn hade sin afskedsrecettföreställning, blef hon föremål för stort artade hyllningar. — Bland hennes mera framstående roller vid olika teatrar må nämnas *Preciosa*, *Esmeralda* i »Ringaren i Notre Dame», *Gervaise* i Zolas »Fällan», *Nora* i »Ett dockhem» och *Sigrid* i »Bröllopet på Ulfåsa». Under sin ettåriga anställning vid Kungl. Teatrarne utförde hon bl. a. *Siri Dahl* i »En liten solstråle», *Rosina* i »Barberaren i Sevilla» och *Hon* i »Surrogat». Efter sin första mans död ingick hon år 1905 nytt äktenskap med ingenjören *Nicolai Pell* i Helsingfors.

Wolozko. *K. St. T. gästspel* 9—27 okt. 1882, 3 ggr.

Polsk tenorsångare. Uppträdde som *Radamès* i »*Aida*» och *Alfred* i »*Den vilseförda*». Kritiken yttrade om honom att

hans röst hade »en klar, i det högre registret rätt välklingande timbre», men att »af den svåra konsten att gå och stå på scenen tycktes han icke hafva inhämtat ens de nödiga grundelementen».

Isabel Wennberg, sedan **Fru Guldbrandsen**. *K. St. T. debuter* 22 dec. 1882—26 jan. 1883, 3 ggr.

Före sin operadebut hade hon debuterat hos Josephson och Holmquist på Nya Teatern i februari 1881 i Strauss' operett »Drottningens spetsnäsduk». På operascenen utförde hon *Siebels* parti i »Faust».

Gift med kassaskåpsfabrikören *Albin Guldbrandsen* i Göteborg.

Sarah Bernhardt med eget franskt sällskap. *K. St. T.* 29 maj—2 juni 1883, 6 ggr. *K. T.* 13—19 okt. 1902, 7 ggr, båda gångerna med eget franskt sällskap.

Född på ön Belle-île vid Frankrikes västkust den 23 okt. 1844. Fadern var en fransk adelsman, modern judinna. På faderns föranstaltande blef hon döpt och uppfostrad i ett kloster. Därefter genomgick hon Paris-konservatoriet under åren 1858—1862. Sistnämnda år debuterade hon på Théâtre Français som *Iphigénie* i »*Iphigénie en Aulide*», men blef föga bemärkt. Hennes andra roll var *Valérie* i Scribes och Mélesvilles komedi »*Valérie*» (hvari hon sedan uppträdde under sitt första gästspel i Stockholm), men ej heller i den rollen lyckades hon tillvinna sig någon synnerligen uppmärksamhet. Så försvann hon från scenen, uppträdde efter något år på Gymnase, därefter på Théâtre de la Porte-Saint-Martin 1866, men först efter sitt inträde på Théâtre de l'Odéon började hon få framgång. År 1871 anställdes hon vid Théâtre Français, där hon snart blef världsberömd såsom denna scens förnämsta tragedienne. Våren 1880 bröt hon sitt kontrakt med denna teater och for ut på en konstresa till Nordamerika, som sedan utsträcktes till åtskilliga europeiska länder. Hon var sedan, omväxlande med sina turnéer, direktis för åtskilliga olika teatrar i Paris.

Den 4 april 1882 ingick hon i kyrkan S:t Andrews i London äktenskap med skådespelaren *Jacques Damala*, en f. d. legationssekreterare, född i Athen, 37 år gammal, hvilken, gripen

af lidelse för skådespelarkonsten, slutit sig till Sarah Bernhards sällskap och snart blifvit passionerad förälskad i henne efter halftannat år kom det emellertid till en uppseendeväckande brytning mellan makarna; herr Damala lämnade både hustrun och teatern, kom visserligen tillbaka och försonade sig med henne, men var nu sjuk och bruten; han afled den 18 aug. 1889.

Vid sitt första gästspel i Stockholm uppträdde Sarah Bernhardt vid fem aftonföreställningar i Victorien Sardous dram »Fédora», i hvilket stycke hon under utomordentligt bifall utförde titelrollen, samt vid en middagsföreställning i »Valérie» och i den särskildt för henne af Jean Richepin skrifna 3-akts pantomimen »Pierrot Assassin».

Vid sitt andra gästspel, hösten 1902, hade hon en rikare repertoar. Hon uppträdde då i titelrollerna i »La Tosca» af Sardou, »La dame aux camelias», »Hamlet», »Frou-Frou», »L'aiglon» (roll: *le duc de Reichstedt*) och »Phèdre», det sistnämnda stycket gifvet som matiné. Hvert och ett af dessa uppträdanden blef en triumf för den berömda skådespelerskan.

I februari 1915 nödgades hon till följd af en benskada låta amputera sitt högra ben ofvanför knäet. Detta lät dock icke afskräcka den nu öfver sjuttioåriga skådespelerskan från vidare uppträdande på scenen, sedan hon skaffat sig ett konstgjordt ben. Knappt ett halft år efter operationen planerade hon en ny Amerika-turné.

Anna Maria Javette. *K. T. n*e 1 juli 1883—30 juni 1886.

Född i Stockholm den 2 nov. 1857 (dotter af lärftskramhandlaren *Johan Fredrik Javette* och *Johanna Christina Rosendahl*). Efter idkade sångstudier för fru Jeanette Jacobsson debuterade hon på Kungl. Stora Teatern den 15 maj 1882 som *Margareta* i »Faust» och lyckades genast vid sin debut förvärfva publikens sympatier. Efter ytterligare två debuter, som *Ingeborg* i »Den bergtagna» den 1 sept. 1882 och som *Anna* i »Wermländingarne» den 6 jan. 1883, erhöll hon fast anställning vid operascenen. Hon gjorde sig sedan ofta bemärkt för sin vackra röst, och ägnade sig under sin korta sceniska bana med allvar och hängifvenhet åt sin konst. Utom debutrollerna uppträdde hon som *Rebecca* i »Judinnan», *Selika* i »Afri-

kanskan», *Berta* i »Profeten», *Elsa* i »Lohengrin», *Micaëla* i »Carmen», *Marie* i »Trumpetaren från Säckingen», *Helena* i »Mefistofeles», *Venus* i »Tannhäuser» m. fl. Efter långvarigt bröstlidande afled hon å Belvederen på Djurgården den 28 juli 1888.

Carl Gustaf Rydgren. *K. T:*ne 1 juli 1883—30 juni 1886. *K. Dr. T.* 1 dec. 1889—30 juni 1898. *Dr. T.* 1 juli 1898—30 juni 1899. Kostymordonnatör och förvaltare vid Kungl. Teatern den 1 sept. 1899.

Född i Stockholm den 29 sept. 1860 (föräldrar: handlanden *Franz Julius Rydgren* och *Maria Augusta Spross*). Efter att ett halft år hafva varit anställd å grosshandelskontor i Stockholm blef hans länge närda håg för den sceniska konsten honom för öfvermäktig, hvarför han öfvergaf handelsbanan för att hösten 1880 taga anställning hos den då nära 70-åriga direktör *Carl Johan Fröberg*, som nämnda år, efter fyraårig hvila, började ett nytt teaterföretag i landsorten. Från den 1 juli 1882 blef han elev vid Kungl. Teatrarnes elevskola, blef följande år engagerad som aktör och stannade vid den kungliga scenen i tre år, var därefter under tre år anställd vid Helsingfors' svensktalande scen, sedan en helt kort tid på hösten 1889 vid den då under *Emil Hjertstedts* ledning stående Svenska Teatern i Stockholm. Därpå gjorde han en studieresa till Köpenhamn och Berlin, hvarefter han från den 1 dec. sistnämnda år tog anställning vid Kungl. Dramatiska Teatern, där han sedan kvarstannade, tills han hösten 1899 erbjöds befattningen som kostymordonnatör och förvaltare af manskostymförrådet vid operascenen.

Under sin anställning vid Helsingforsteatern gjorde han sig särskildt bemärkt som *Kammarherre Brattsberg* i »De ungas förbund», som *Gaston* i »Klädeshandlaren och hans måg», och framförallt som *Bisp Nicolas* i »Kungsämnena». Vid Kungl. Dramatiska Teatern utförde han bl. a. följande roller: *Junker Claus* och *Baronen* i »Ambrosius», *Klister* i »De oskiljaktige», *Damis* i »Tartuffe», *Lord Mewill* i »Edmond Kean», (vid Rossis gästspel), *Ludvig XI* i »Gringoire» samt den sirlige dansmästaren *Despreaux* i »Madame Sans-Gêne», af hvilken han gaf en förträfflig bild

År 1899 blef han erbjuden att efterträda den då 78-årige *Carl Albert Hoffman* som kostymordonnator och förvaltare af manskostymförrådet vid Kungl. Teatern, på hvilket område han haft tillfälle att visa prof på en synnerligen stor sakkunskap och en utomordentlig smak. Denna befattning innehar han fortfarande (1918).

Agnes Sofia Charlotta Janson, sedan *Fru Fischer*. *K. T.*:ne 1 juli 1883—30 juni 1885. *K. T.* 24 sept. 1898 (vid första symfonikonserten i nya operahuset).

Född i Stockholm den 20 juni 1861 (dotter af muraren *Per Adolf Jansson* och *Johanna Maria Lund*). Från barndomen begåfvad med en god röst och ett fint musikaliskt öra, väckte hon redan vid sitt inträde i musikkonservatoriet de bästa förhoppningar om sig. Hennes första lärare i sång blef *Julius Günther*. Sedan hon genomgått konservatoriet fick hon debutera på Kungl. Stora Teatern den 30 april 1885 som *Azucena* i »*Trubaduren*», hvarefter hon från 1 juli samma år erhöll fast engagement vid operascenen. Bland de mera framstående roller som hon under sin tvååriga anställning där utförde må för öfrigt nämnas: *Amneris* i »*Aida*», *Fidés* i »*Profeten*», *Bera* i »*Harald Viking*» och *Bergadrottningen* i »*Den bergtagna*». År 1885 begaf hon sig till London, där hon studerade vid *Royal Academy* och för professor *Randegger*. I London uppträdde hon första gången tillsammans med *Christine Nilsson* på en välgörenhetskonsert i *Albert Hall* och medverkade äfven sedermera vid de stora konserterna i världsstaden. Längre fram gjorde hon åtskilliga konsertresor såväl i Europa som i Nordamerika. Ännu en gång uppträdde hon emellertid i Stockholm, nämligen den 24 sept. 1898 vid den första symfonikonsert som gafs i nya operahuset; hon sjöng då sånger af utslutande svenska tonsättare. År 1901 företog hon en konsertturné i Australien. Där ledde hennes uppträdande till en inbjudan från universitetet i *Melbourne* att bli professor i sång vid dess konservatorium, hvilken befattning hon ännu (1918) innehar.

År 1896 ingick hon äktenskap med d. v. svensk-norske vice konsuln i *Alloa* i Skottland *Andreas Morten Hammer Fischer*.

Erik Johanson. *K. T:ne* 1 juli 1883—1884.

Född i Stockholm den 13 dec. 1861 (son af snickaren *Erik Johanson* och *Lovisa Sofia Hällström*). Begåfvad med en sällsynt vacker och redan före hans inträde vid teatern väl skolad basbarytonröst, ett för scenen särdeles lämpligt yttre och goda dramatiska anlag debuterade han på Kungl. Stora Teatern den 23 jan. 1883 som *Figaro* i »Figaros bröllop» och den 16 febr. s. å. som *Leporello* i »Don Juan» med en framgång som ingaf de vackraste förhoppningar för framtiden. Sedan han från den 1 juli 1883 erhållit fast anställning vid operascenen, kunde han dock uppträda endast några gånger som *Figaro* samt en enda gång, den 1 okt., som *Kasper* i »Friskyttan», ty en öfverhandtagande sjuklighet drog allt för tidigt ett streck öfver de stora förhoppningarna. Han dog den 9 juni 1884.

Arnoldus Hieronimus Reimers. *K. T:ne gästspel* 10 sept.—19 okt. 1883, 7 ggr.

Arnoldus Reimers var född på Alvöen vid Bergen den 10 aug. 1844, blef student 1865 och debuterade 1866 på Kristiania teater. Han blef sedan en af de förnämsta krafterna vid den norska scenen. I det tragiska hjältedramat hade han ett af sina områden, men äfven i det moderna norska dramat fyllde han ypperligt sin plats. Hans saksförare *Stensgård* i »De ungas fördund» var en fullkomlig mönsterprestation och hans doktor *Stockman* var likaså en utmärkt framställning. Det var i dessa båda roller han uppträdde vid sitt gästspel i Stockholm. Arnoldus Reimers var en skådespelare »som i fråga om naturliga företräden och temperament var sällsynt utrustad och som utarbetade sina roller till de trognaste och verkningfullaste lifsbilder». Han afled i Kristiania den 13 maj 1899. — Gift i Göteborg den 23 okt. 1881 med skådespelerskan vid Kristiania teater fru *Johanne Juell* (se sid. 100).

Filip August Karl Forstén. *K. T:ne* 1 okt. 1883—15 juni 1887.

Född i Nurmijärvi i Finland den 6 juli 1852 (föräldrar: kyrkoherden *Gustaf Bernhard Mortimer Forstén* och *Henriette Lovisa Danielsson*). Uppfostrad i ett hem, där tonkonsten med förkärlek omhuldades, blef hågen för musik tidigt väckt hos honom, och under de tre år han vistades vid universitetet i

Helsingfors utvecklades ytterligare hans musikaliska anlag, och han tog liflig del i den finska hufvudstadens musiklif. År 1874 begaf han sig till Paris för utbildandet af sin vackra stämma och kom så under Massets ledning. Redan samma år lyckades han vinna inträde vid Pariskonservatoriet, som han efter tre års studier lämnade med hedrande vitsord. Därpå begaf han sig till Italien och fortsatte i Milano sina studier under den kände sångläraren Lampertis ledning. Efter att ha uppträdt på åtskilliga italienska scener och äfven en tid i Syd-Amerika, var han spelåret 1880—1881 anställd vid Teatro Reale på Malta. Därifrån begaf han sig till Stockholm för att debutera på Kungl. Stora Teatern, men till följd af något hinder kom hans första debut ej till stånd förr än den 4 maj 1883, då han uppträdde som *Amonasro* i »*Aida*». Hans andra debutroll blef *Valentin* i »*Faust*» den 5 sept. s. å. Efter att så af en tillfällighet ha fått uppträda som *Escamillo* i »*Carmen*» (partiets ordinarie innehafvare, Algot Lange, hade nämligen blifvit sjuk) erbjöds honom genast fast anställning, räknad från den 1 okt. Bland hans roller å den svenska operascenen må för öfrigt nämnas *Grefve de Nevers* i »*Hugenotterna*», *Grefve Almaviva* i »*Figaros bröllop*», *Erik* i »*Harald Viking*», *Figaro* i »*Barberaren i Sevilla*», *Werner Kirchhofen* (titelrollen) i »*Trumpetaren från Säckingen*», *Don Juan* och *Mercutio* i »*Romeo och Julia*».

År 1889 åtföljde han som solist den finska M. M.-kören på dess Pariserresa och företog sedan konsertresor i Holland, England, Tyskland, Sverige och Ryssland, dels ensam, dels i sällskap med Pauline Lucca. År 1894 anställdes han som sängprofessor i Wien, och har såsom sådan varit högt uppburen.

Maria Albertina Laurin, sedan fru Gelhaar. *K. T:ne* 1 okt. 1885—30 juni 1887.

Född i Stockholm den 4 aug. 1858 (dotter af urfabrikören *Carl Fredrik Laurin* och hans hustru i första giftet *Maria Moberg*). Efter idkade sängstudier för friherrinnan *Mina von Stedingk*, född Gelhaar, samt å musikkonservatoriet för *Julius Günther* debuterade hon på Nya Teatern i september 1881 som *Silvia* i Mozarts enaktsoperett »*Teaterdirektören*». Från denna scen afgick hon våren 1882, efter att bland annat ha

uppträdt som *Fiametta* i »Boccaccio» och *Maritana* i »Don Cesar de Bazano». Den 13 febr. 1883 debuterade hon på Kungl. Stora Teatern som *Zerlina* i »Don Juan», den 23 april som *Papagena* och den 18 sept. som *Zélida* i »Konung för en dag», hvarefter hon erhöll fast anställning. På operascenen utförde hon för öfrigt bl. a. följande roller: *Mercedes* i »Carmen», *Zobeïde* i »Muraren», *Rose* i »Postiljonen från Longjumeau», *Emilie* i »Målaren och modellerna» och *Angelina* i »Vatten-dragaren». — Gift 1886 med dåvarande postexpeditören, sedermera postmästaren i Stockholm *Tom Otto Wilhelm Gelhaar* (född den 29 dec. 1852, död den 22 aug. 1916).

Augusto Brogi. *K. St. T. gästspel* 24 okt.—2 nov. 1883, 5 ggr; *biträdde i konsertafdelningar* 5 o. 7 nov. 1883.

Född i Florens, där han utbildades till sångare. Hans vackra barytonstämma bestämde honom tidigt för den musikaliska banan, och vid 20 års ålder debuterade han i sin födelsestad med mycken framgång. Flera operor blefvo skrifna för honom, och operadirektionerna i Florens, Milano, Venedig och Rom täflade om att få honom fästade vid sina scener. Han stannade dock ej länge i Italien. I Ryssland erhöll han på Théâtre Imperial i Petersburg ett lysande engagement på fyra år, och sedan uppträdde han på en mängd scener i Europa och Amerika. Vid sitt gästspel i Stockholm hösten 1883 uppträdde han som *Grefve Luna* i »Trubaduren» och som *Rigoletto*, hvarjämte han medverkade i ett par konsertafdelningar, då han i en scen ur Verdis opera »Don Carlos» sjöng *Markis Posas* parti.

Johan Elias Bergholm. *K. T:ne* 1 febr. 1884—31 maj 1885.

Född i Kuopio stadsförsamling den 9 okt. 1846. Efter att ha idkat studier vid Kungl. Musikaliska Akademien fick han anställning som korsångare vid operascenen från den 1 juli 1872. Tolf år senare öfverflyttades han till soliststaten, men blef aldrig använd i några större operapartier.

Selma Fredrika Jonsson, sedan Fru **Gründer.** *K. St. T. debut* 9 mars 1884.

Född i närheten af Sköfde den 8 aug. 1858. Efter att i fem år ha studerat vid musikkonservatoriet debuterade hon den

28 sept. 1882 hos Frans Hedberg på Stora Teatern i Göteborg som *Rose Friquet* i »Villars dragoner», hvarefter hon erhöll fast anställning vid denna scen, där hon kvarstod till våren följande år. Vid sin debut på Kungl. Stora Teatern i mars 1884 utförde hon *Néméas* roll i »Konung för en dag». Hösten samma år engagerades hon vid Nya Teatern (Josephson och Holmquist), där hon bland annat utförde *Laura* i »Tiggargarstudenten», *Rosalinda* i »Läderlappen», titelrollen i »Boccaccio» m. fl. operettroller. Den 22 sept. 1887 blef hon gift med skådespelaren *Mauritz Gründer*, som hösten samma år jämte fröken Anna Pettersson och skådespelaren Wilhelm Kloed öfvertog Vasateatern; där uppträdde hon sedan i åtskilliga operetter. Hennes apparition var ej lämplig för scenen och hon öfvervann aldrig en besvärande stelhet. Men rösten var vacker och väl skolad och gjorde sig alltid förträffligt gällande. Då hennes make öfverflyttade från Vasateatern till Södra Teatern, lämnade hon scenen, men uppträdde sedan på konserter och matinéer, alltid hörd med nöje och mottagen med bifall. Hon afled i Stocholm den 6 febr. 1895.

Herman August Rosén. *K. T:ne* 1 juli 1884—30 juni 1888.

Född i Motala den 4 aug. 1849 (son af förste landtmätaren *Herman Rosén* och *Sophie Falkman*). Inträdde år 1869, efter afslutade elementarstudier, i Tekniska högskolan i Stockholm, tog bergsingenjörsexamen 1872, anställd under fyra år vid Motala mekaniska verkstad, därpå, intill våren 1884, såsom lärare i matematik i Örebro tekniska skola. Örebro var under en följd af år ett synnerligt musikälskande samhälle, och musikens konst idkades ej blott vid konserter, hvarvid större musikverk utfördes, utan äfven genom uppförandet af operor. Man gaf bl. a. »Alphyddan», där Rosén utförde Max' roll, »Friskyttan», »Carmen» och »Figaros bröllop» med Rosén i Almavivas parti. I sistnämnda opera hade Anders Willman, som vid denna tid var Kungl. Teatrarnes direktör, ställt sitt utmärkta konstnärskap till de musikälskande örebroarnas förfogande genom att medverka med utförandet af Figaros parti. Rosén lät nu af Willman öfvertala sig att öfvergifva den praktiska banan och ägna sig åt scenen, för hvilken han dessutom länge haft mycken håg, och på våren 1884 fick han

mottaga formligt anbud om anställning vid operascenen, utan att, märkligt nog, behöfva underkasta sig någon föregående debut. Hans första parti på Kungl. Stora Teatern blef *Escamillo* i »Carmen». Sedermera uppträdde han som *Kasper* i »Friskytten», *Christobal* i »Spanska studenter» och *Oberthal* i »Profeten». I några andra större partier blef han ej använd under sin fyraåriga anställning vid den lyriska scenen, och då Willman lämnade chefskapet öfver de kungliga teatrarna återgick Rosén till det praktiska lifvet och blef banktjänsteman i Sköfde. Död i Stockholm den 15 april 1916. — Gift i Örebro med *Emmy Thegerström* (Ferdinand Thegerströms brorsdotter).

Sophie Eugenie Hortence (Nennie) Valenkamph, sedan Fru af Geijerstam. *K. T:ne* 1 juli 1884—1 maj 1887.

Född i Björneborg den 26 juli 1864 (dotter af fabriksidkaren *Carl Theodor Valenkamph* och *Sophia Ulrika Svensson*). Elev den 1 juli 1880. Debuterade på Kungl. Stora Teatern den 7 nov. 1883 som *Cherubin* i »Figaros bröllop». Bland hennes öfriga roller voro *Puck* i »Oberon» och *Lulli* i Hermann Berens d. ä:s operett »Lulli och Quinault».

Hösten 1889 var fru af Geijerstam engagerad af Emil Hjertstedt vid Svenska Teatern, men engagementet afbröts redan efter första månaden på grund af hennes sjuklighet.

Hon afled å Saltsjöbaden den 3 maj 1900. — Gift den 31 maj 1885 med skriftställaren, fil. kandidaten *Gustaf af Geijerstam* (född den 5 jan. 1858, död den 6 mars 1909).

Axel Göran Sandberg. *K. T:ne* 1 juli 1884—30 juni 1885.

Född i Döderhults församling af Kalmar län den 14 mars 1859. Uppträdde endast i småroller, som *en klosterbroder* i »Romeo och Julia» och *en präst* i »Hamlet». Han var egentligen bassångare.

Ragnar August Grevillius. *K. T:ne* 1 aug. 1884—30 juni 1886.

Född i Göteborg den 15 nov. 1850 (son af domkyrkokateketen i Göteborg, s. m. kontraktsprosten i Norrköping *Johan August Grevillius* och *Alfhild Blenda Rosaura Ejserman*). Student i Uppsala 1873. Under sin tvååriga anställning vid Kungl. Teatrarna uppträdde han på operascenen bl. a. som *Gessler* i

»Wilhelm Tell», *Brahmas öfverstepräst* i »Afrikanskan» och *Antonio* i »Mignon». Efter sin afgang från Kungl. Teatrarna var han sånglärare, först i London åren 1887—1891, sedan en tid i Stockholm och därefter i Göteborg; i sistnämnda stad, där han ännu (1918) verkar i nämnda egenskap, har han äfven varit musikkritiker, hvarjämte han ofta uppträdt som sångare vid konserter.

Axel Hugo Sellergren. K. T:ne 1 sept. 1884—30 juni 1888. K. Op. 1 aug. 1888—30 juni 1898. K. T. 1 juli 1898—31 mars 1908; gästuppträdande: 5 nov. 1908.

Född i Kristvalla i Kalmar län den 6 dec. 1861 (föräldrarna voro kyrkoherden *Johan Peter Sellergren* och *Anna Carolina Matilda Bersén*). År 1879 vann han inträde vid musikkonservatoriet, där han studerade i tre och ett halft år och åtnjöt undervisning i sång af *Julius Günther*. Hösten 1883 företog han en studieresa till Paris, och denna utsträcktes följande vår äfven till London. Efter återkomsten till Stockholm i maj 1884 profsjöng han för Kungl. Teatrarnes dåvarande direktör, *Anders Willman*, och erhöll genast anställning från hösten samma år utan att behöfva debutera. Hans första uppträdande ägde rum den 10 sept. som *Walter Fürst* i »Wilhelm Tell». Han blef sedermera alltjämnt synnerligen flitigt använd och tillhörde operascenen oafbrutet till våren 1908, då han af någon anledning anhöll att få sitt kontrakt upphäfdt tre månader innan det var tilländalupet, hvilket af teaterstyrelsen beviljades. Den 2 april samma år hade han sin afskedsrecett, då han uppträdde i en af sina bästa roller, *Sulpiz* i »Regementets dotter». Bland hans öfriga mera bemärkta roller vid operascenen må nämnas: *Sarastro* i »Trollflöjten», *Mefistofeles* i »Faust», *Pater Lorenzo* i »Romeo och Julia», *Marcel* i »Hugenotterna», *Plumkett* i »Martha», *Silva* i »Ernani», *Guvernören* i »Don Juan», *Konungen* i »Lohengrin», *Landtgreffen* i »Tannhäuser», *Hunding* i »Valkyrian», *Kasper* i »Friskyttan», *Kung René* i »Jolantha» och *Ola* i *Gyllby* i »Wermländingarnes». Efter sin afgang från Kungl. Teatern uppträdde han tillfälligtvis en gång, den 3 nov. 1908, som *Sulpiz* i »Regementets dotter».

Axel Sellergren hade en omfångsrik basröst, som i förening med en imponerande apparition och ett manligt utseende

gjorde honom mycket lämplig för de konungliga, mäktiga och kraftiga gestalter, hvilka tillhöra bassångarnes repertoar. Men äfven i mera lifliga roller, såsom *Kasper* i »Friskyttan» och *Sulpiz* i »Regementets dotter» fyllde han väl sin plats. — Vid konung Oscars regeringsjubileum i september 1897 erhöill han medaljen »Litteris et artibus» och 1902 blef han riddare af Vasaorden. — Gift med *Dagmar Engström* (från Kalmar).

Walfrid Holmberg. *K. Dr. T. debuter* 12 dec. 1884—30 mars 1885, 10 ggr.

Född 1861. Redan under skoltiden uppträdde han i maj 1877 på ett par å Ladugårdslandsteatern af några jämnåriga gymnasistkamrater gifna föreställningar till förmån för Linné-stoden, hvarvid uppfördes *Blanches »Järnbäraren»*, där Holmberg spelade förförarens, brukspatron Dahls roll, samt lustspelet »Sparlakansläxor». Bland de öfriga, som medverkade vid dessa föreställningar, märktes *Axel Ringvall*, den sedermera så populära operettskådespelaren, *Frans Envall* och *Wilhelm Klingstedt*, hvilka äfvenledes några år därefter ägnade sig åt scenen, (*Klingstedt* dog helt ung), samt *Wilhelm Dorph*, sedermera den i vida kretsar kände stadsmäklaren i Stockholm. — Sedan Holmberg år 1880 tagit studentexamen fortsatte han studierna i Uppsala. Hans håg stod emellertid till scenen, och under spelåret 1884—1885 debuterade han på Kungl. Dramatiska Teatern som *Florentin* i »Den hvita halsduken», hvarjämte han äfven uppträdde som *Edmund* i »Den gifta mannen i staden och på landet», som en löjtnant i »*Erasmus Montanus*» och i några andra småroller. Sedermera valde han den juridiska banan, blef vice häradshöfding samt år 1895 rådman i Härnösand och år 1903 auditör vid Kungl. Norrlands trängkår.

Emilie Henrietta Spångberg, sedan *Fru Walter*. *K. St. T. debuter* 12 mars, 1 juni och 2 dec. 1885.

Från Västerås (dotter af illitterate rådmannen därstädes *Carl Spångberg* och *Henrietta Seurling*). Hon debuterade på operascenen i tre partier: *Pamina*, *Anna* i »Friskyttan» och *Micaëla* i »*Carmen*». Uppträdde sedan på konserter i Göteborg, där hon blef gift med praktiserande läkaren därstädes, sedermera professorn, doktor *Karl Axel Walter*.

Carl Wilhelm Victor Lundmark. *K. T.:ne* 1 mars 1885—30 juni 1886; ånyo 1 dec. 1887—30 juni 1888. *K. Op.* 1 aug. 1888—30 juni 1898. *K. T.* 1 juli 1898—30 juni 1908.

Född i Uppsala den 27 febr. 1859 (fadern skräddare). Efter att ha genomgått fem klasser vid Uppsala högre elementarläroverk blef han anställd som biträde i Akademiska bokhandeln, där han var i sju år. Snart blef hans vackra och sympatiska tenorröst uppmärksammas i lärdomsstaden, och ehuru han icke var student blef han dock upptagen bland student-sångarna och blef till och med invald i sångsällskapet »Orfei Drängar» — en för en icke student ovanlig utmärkelse. På våren 1883 biträdde Lundmark, som under flera år förut deltagit i studentsångarfärderna till olika delar af landet, såsom medlem af den s. k. »Västgötakvartetten» vid ett par af studenternas dansförening gifna matinéer på Nya (s. m. Svenska) Teatern i Stockholm. Vid detta tillfälle »upptäcktes» han af dåvarande förste direktören för Kungl. Teatrarne, öfverintendenten Henrik Westin.

Det blef dock icke under Westins tid som Lundmark kom att debutera på operascenen, utan först under andra året af Anders Willmans direktörskap. Hans första debut ägde rum den 13 dec. 1884 som *Tamino* i »Trollflöjten», då han af såväl publik som kritik mottogs synnerligen välvilligt. Ännu bättre lyckades han i sina båda andra debutroller, bagargossen *Quinault* i Herman Berens d. ä:s tvåaktsoperett »Lulli och Quinault», i hvilken han uppträdde på Kungl. Dramatiska Teatern den 28 jan. 1885, samt *Antonio* i »Vattendragaren» den 2 febr. samma år; i dessa uppgifter fick han tillfälle att visa sig på sitt rätta område, opera-comiquens. Efter dessa tre debuter erhöll han från den 1 mars samma år fast anställning vid operascenen, vid hvilken han sedan var fästad ända till sin död, med undantag af tiden från den 1 juli 1886 till 1 dec. 1887, då han företog en studieresa till Tyskland och Österrike. Största delen af denna sin studietid tillbragte han i Wien, där han under något öfver ett år studerade för professor Gänsbacher.

Carl Lundmark hade stora förutsättningar för att blifva en sångare af rang vid vår lyriska scen. Men tyvärr infriade han blott till en del de rika löften han gifvit, och under de senaste tio åren fick han allt mindre och mindre tillfälle att uppträda

i solopartier, tills han slutligen, ehuru kvarstående på soliststat, endast var användbar i kören.

Som enskild person var Lundmark mycket afhållen för sitt glada och angenäma väsen, som, då han ännu hade sin röst i behåll, gjorde honom eftersökt i vida kretsar, i hvilka han, aldrig sparande sig själf, med nöje lät höra sin behagliga och välklingande tenor. Men just häri — nämligen att vara för mycket »eftersökt» — ligger ofta en stor fara, och för Lundmark blef nog detta den mest bidragande orsaken till att han aldrig kom att blifva den »förste tenor», som man hade hoppats, då han beträdde den sceniska banan.

Bland hans många stora operaroller må nämnas: *Max* i »Friskytten», *Lyonel* i »Martha», *Wilhelm Meister* i »Mignon», *Zéphoris* i »Konung för en dag», *Octavio* i »Don Juan», *Huon* i »Oberon», *Georges* i »Hvita frun», *Horace* i »Svarta dominon», *Manrico* i »Trubaduren» samt titelpartiet i »Faust», »Robert» och »Lohengrin». Han afled å Serafimerlasarettet den 17 dec. 1908.

Ernesto Rossi. *K. St. T. gästspel* 5—22 maj 1885, 10 ggr; ånyo 17 april—22 maj 1886, 14 ggr.

Född i Livorno den 13 juli 1829. Han studerade först juridik vid universitetet i Pisa, men öfvergaf studierna för att ägna sig åt teatern, som han redan tidigt önskat tillhöra. Redan vid 18 års ålder utförde han älskareroller i Genua, Milano m. fl. italienska städer. År 1855 uppträdde han med Ristori i Paris och spelade sedan i Wien, där han gjorde Goldonis lustspel kända. År 1866 återvände han till Paris, där han uppträdde ej blott på Théâtre Italien utan äfven på Théâtre Français. Under en följd af år gaf han sedermera med lysande framgång gästroller i Europas större städer, öfverallt firande triumfer såsom en af samtidens störste skådespelare. I maj 1885 gästade han för första gången Stockholm, hvarvid han uppträdde som *Othello*, *Hamlet*, *Lear* och *Shylock*. Våren 1886 återkom han till Stockholm, då publiken, utom i nyssnämnda roller, fick se honom som *Macbeth*, *Edmond Kean* och *Ludvig XI* i Delavignes skådespel med detta namn. Vid båda gästspelen medverkade Kungl. Teatrarnes dramatiska artister, som naturligtvis utförde sina roller på svenska, medan Rossi använde italienska språket.

Rossi kunde med mästernskap återgifva alla mänskliga känslor, framställa alla såväl kroppsliga lidanden som själsrörelser. En lycklig begåfning hade han genom trägna studier utbildat till stor konst. Hans röst, af naturen böjlig och vacker, var sedan så bearbetad, att den villigt lydde allt hvad konstnären ålade den att utföra. Han uppgick helt och hållet i den personlighet, som han skulle framställa, och tillät aldrig sin egen att lysa igenom.

Bland den mängd utmärkelser, som tillföll »den som personlighet lika fint bildade som sympatiskt älskvärde konstnären» var äfven kommandörsstjärnan af Vasaordens andra klass, som han erhöll vid sitt sista gästspel i Stockholm.

Efter ett slaganfall afled han i Pescara i Italien den 4 juni 1896.

Ida Aalberg. K. St. T. gästspel 11 maj 1885. K. Op. 10 sept. 1894. K. Dr. T. 17 sept.—6 okt. 1896, 16 ggr.

Född i Janakkala socken i Finland den 3 dec. 1858 (dotter af bannmästaren *Anders Aalberg* och *Charlotta Lindroos*). Hon blef redan som barn elev vid Finska Teatern i Helsingfors och debuterade där den 2 dec. 1877 som *Boriska* i det magyariska folkskådespelet »*Kylän heittiö*». Kort efter sin debut i Helsingfors afreste hon till Dresden för att utbilda sig i den sceniska konsten. Efter återkomsten till Helsingfors år 1879 uppträdde hon med ständigt växande bifall på den finsktalande scenen bl. a. som *Louise* i »*Kabal och kärlek*», *Valborg* i »*Axel och Valborg*» och *Nora* i »*Ett dockhem*», den sistnämnda en af hennes glansroller. Hon uppträdde därefter på olika europeiska scener och eröfrade sig så småningom ett namn som en af Europas förnämsta skådespelerskor. Sålunda uppträdde hon exempelvis år 1890 på tyska språket i Berlin, tillsammans med *Josef Kainz*, som *Louise* i »*Kabal och kärlek*» och som *Julia* i »*Romeo och Julia*». Hennes framgång var lysande och blef det ej mindre följande år i Petersburg, där kritiken enstämmigt förklarade, att man aldrig sett ett motstycke till hennes *Julia*. I Stockholm uppträdde hon första gången i maj 1885, då hon på Kungl. Stora Teatern spelade *Ofelia* mot Rossi som »*Hamlet*». Andra gången hon visade sig för Stockholmspubliken var under första veckan i september 1894, då hon

på Vasateatern uppträdde bl. a. i titelrollen i det finska skådespelet »Kirsti Flemings», som *Thérèse Raquin*, *Marguerite Gautier* i »Cameliadamen», *Santuzza* i Giovanni Vergas skådespel med detta namn och som *Adrienne Lecouvreur* (i de två sista akterna). Därefter uppträdde hon på Kungl. Operan den 10 sept. i »Cameliadamen». Dessa uppträdanden stodo i samband med den af Harald Molander och Emil Grandinson anordnade »Tournée Ida Aalberg», som under september och oktober 1894 med eget sällskap besökte en del större svenska städer. Hennes tredje gästspel i Stockholm ägde rum på Kungl. Dramatiska Teatern hösten 1896, då hon spelade *Elisabeth* i Hermann Sudermanns skådespel »Undangömd lycka» (11 ggr) och titelrollen i »Odette» (5 ggr).

Ida Aalberg var två gånger gift: första gången 22 nov. 1877 med advokaten, juris kandidat *Lauri Kivekäs* i Helsingfors (död 1893), andra gången i juni 1894 med baron *Alex. Yxkull-Gyllenband*.

Hon afled i Petersburg den 17 jan. 1915. Sina sista lefnadsår tillbragte hon i den ryska hufvudstaden.

Anders Oscar Wilhelm Bäckström. *K. T.* ne 1 juli 1885—30 juni 1888. *K. Dr. T.* 1 juli 1888—30 juni 1898. *Dr. T.* 1 juli 1898—30 juni 1901. *K. T. gästspel:* 26 dec. 1900—29 jan. 1901, 8 ggr. *Nya K. Dr. T. gästspel* på nyåret 1912 och i april och maj 1913.

Född i Hvitaby i Kristianstads län den 26 juni 1854 (son af fabrikören *Johan Fredrik Bäckström* och *Carolina Nordblad*). Sedan han genomgått Jönköpings elementarskola, var han 1873—74 anställd på Carnegie & Komps kontor i Göteborg men ingick sistnämnda år som extraelev vid Kungl. Teaterns elevskola, där han stannade i tre år. Hans skånska dialekt tycks ha varit honom ett svårt hinder, och Knut Almlöf, skolans föreståndare, rädde honom flera gånger »att återgå till näringarna». Han vände sig till fru Bertha Tammelin, och hon lärde honom tala högsvenska. Med rekommendation af J. Jolin fick han anställning vid Svenska Teatern i Helsingfors hösten 1877, stannade där ett år och öfvergick 1878 till Nya Teatern i Stockholm, som nu leddes af fru Stjernström. Under det spelår, han var fästad vid Nya Teatern,